

Na osnovu člana 44 stav 2 tačka 3 i člana 24 Zakona o Centralnoj banci Crne Gore ("Službeni list Crne Gore", br. 40/10, 6/13, 17/70 i 125/23), Savjet Centralne banke Crne Gore, na sjednici održanoj 31. jula 2024. godine, donio je

ODLUKU

o provjeri podobnosti i autentičnosti novčanica i kovanog novca

I. OSNOVNE ODREDBE

Član 1

Ovom odlukom bliže se uređuju način provjere podobnosti i autentičnosti euro novčanica i euro kovanog novca, povlačenje, zamjena i uništavanje euro novčanica i euro kovanog novca, kao i sprovođenje kontrole Centralne banke Crne Gore (u daljem tekstu: Centralna banka) radi utvrđivanja podobnosti i autentičnosti euro novčanica i euro kovanog novca.

Član 2

U cilju zaštite integriteta euro novčanica i euro kovanog novca, ovom odlukom se obezbjeđuje da se nepodobne euro novčanice i euro kovani novac povlače iz opticaja i zamjenjuju novim, podobnim za opticaj i uništavaju.

Radi ostvarivanja cilja iz stava 1 ovog člana, vrši se provjera podobnosti i autentičnosti euro novčanica i euro kovanog novca na način utvrđen ovom odlukom.

Član 3

Provjerom podobnosti i autentičnosti euro novčanica i euro kovanog novca utvrđuju se podobne, nepodobne, sumnjive i falsifikovane euro novčanice i euro kovani novac.

Podobne euro novčanice i euro kovani novac, u smislu ove odluke, su euro novčanice i euro kovani novac koji su provjereni u pogledu podobnosti i autentičnosti i klasifikovani kao ispravni i podobni za vraćanje u opticaj.

Nepodobne euro novčanice i euro kovani novac, u smislu ove odluke, su oštećene i pohabane euro novčanice i euro kovani novac i makulature koji su ocijenjeni kao neodgovarajući za vraćanje u opticaj nakon provjere podobnosti izvršene u skladu sa ovom odlukom.

Makalature, u smislu stava 3 ovog člana, čine originalne euro novčanice i euro kovani novac koji su izrađeni sa izvjesnom greškom i kao takve dospjele u opticaj.

Sumnjive i falsifikovane euro novčanice i euro kovani novac definišu se posebnim propisom kojim se uređuje postupanje sa sumnjivim primjercima euro novčanica i euro kovanog novca.

Član 4

Obveznici provjere podobnosti i autentičnosti euro novčanica i euro kovanog novca su kreditne institucije i finansijske institucije i ostali pružaoci usluga uplate i isplate euro novčanica i euro kovanog novca, ovlašćeni mjenjači i svi drugi subjekti angažovani u obradi i distribuciji euro novčanica i euro kovanog novca javnosti, uključujući prevoznike euro novčanica i euro kovanog novca i ostale subjekte koji se na sekundarnoj osnovi bave obradom i distribucijom euro novčanica i euro kovanog novca javnosti preko bankomata u okviru tih sekundarnih aktivnosti (trgovci, kazina i sl.) - (u daljem tekstu: rukovaoci gotovinom), kao i Centralna banka u obavljanju poslova platnog prometa.

Finansijskim institucijama, u smislu stava 1 ovog člana, smatraju se pravna lica koja pružaju finansijske usluge i kojima je Centralna banka izdala dozvolu za rad, odnosno odobrenje za pružanje finansijskih usluga.

Rukovaoci gotovinom koji uslugu obrade, isplate ili uplate euro novčanica i euro kovanog novca ugovorom povjere drugom pravnom licu, dužni su da tim ugovorom obezbijede primjenu ove odluke od strane pravnog lica kojem je povjerena obrada, isplata ili uplata euro novčanica i euro kovanog novca.

Član 5

Rukovaoci gotovinom dužni su da internim aktom utvrde procedure za postupanje u skladu sa ovom odlukom.

II. PROVJERA PODOBNOSTI I AUTENTIČNOSTI I VRAĆANJE U OPTICAJ EURO NOVČANICA

Član 6

Rukovaoci gotovinom dužni su da obezbijede da euro novčanice koje su primili i koje se vraćaju u opticaj budu podložne proceduri provjere podobnosti i autentičnosti.

Provjera podobnosti i autentičnosti euro novčanica je potvrđivanje da su euro novčanice autentične i podobne za opticaj.

Član 7

Provjera podobnosti i autentičnosti euro novčanica vrši se:

- 1) putem mašina za rukovanje euro novčanicama koje je uspješno testirala Centralna banka, ili
- 2) ručno od strane obučenog lica zaposlenog kod rukovaoca gotovinom.

Centralna banka utvrđuje listu uspješno testiranih mašina za rukovanje euro novčanicama i objavljuje je na svojoj internet stranici.

Na listu iz stava 2 ovog člana mogu se uvrstiti samo mašine za rukovanje euro novčanicama koje se nalaze na listi Evropske centralne banke uspješno testiranih mašina za rukovanje euro novčanicama.

Centralna banka nije odgovorna ukoliko uspješno testirana mašina za rukovanje euro novčanicama ne može da klasifikuje i tretira euro novčanice na način utvrđen ovom odlukom.

Nakon provjere autentičnosti, sumnjive euro novčanice rukovaoci gotovinom dostavljaju Nacionalnom centru za borbu protiv falsifikovanja.

Član 8

Mašine za rukovanje euro novčanicama koje je uspješno testirala Centralna banka svrstavaju se u dvije kategorije, i to:

- 1) mašine kojima rukuju klijenti, i
- 2) mašine kojima rukuju zaposleni kod rukovaoca gotovinom.

Opšti tehnički zahtjevi koje treba da ispune mašine iz stava 1 ovog člana i njihova kategorizacija daju se u Prilogu I ove odluke, koji čini njen sastavni dio.

Mašine kojima rukuju klijenti i mašine kojima rukuju zaposleni kod rukovaoca gotovinom mogu biti stavljene u rad od strane rukovaoca gotovinom ukoliko su uspješno testirane od strane Centralne banke i uvrštene na listu objavljenu na internet stranici Centralne banke.

Mašine iz stava 3 ovog člana upotrebljavaju se isključivo za apoene i serije euro novčanica navedenih na listi objavljenoj na internet stranici Evropske centralne banke za predmetne mašine, sa standardnim fabričkim podešavanjima, uključujući i sva njihova eventualna ažuriranja koja su uspješno testirana, osim ukoliko Centralna banka i rukovalac gotovinom ne dogovore strožija podešavanja.

Član 9

Euro novčanice koje su provjerene putem mašina kojima rukuju klijenti klasifikuju se i sa njima se postupa u skladu sa Prilogom IIa ove odluke, koji čini njen sastavni dio.

Euro novčanice koje su provjerene putem mašina kojima rukuju zaposleni kod rukovaoca gotovinom klasifikuju se i sa njima se postupa u skladu sa Prilogom IIb ove odluke, koji čini njen sastavni dio.

Sa euro novčanicama koje nijesu potvrđene kao ispravne, klasifikacijom izvršenom u skladu sa Prilogom IIa ili Prilogom IIb ove odluke ili ručnom provjerom autentičnosti od strane zaposlenih kod rukovaoca gotovinom, rukovalac gotovinom je dužan da postupi u skladu sa propisom kojim se uređuje postupanje sa sumnjivim primjercima euro novčanica.

Član 10

Ručnu provjeru podobnosti i autentičnosti euro novčanica mogu da vrše samo zaposleni kod rukovaoca gotovinom koji su pohađali obuku koju organizuje i sprovodi Centralna banka.

Član 11

Ručna provjera podobnosti euro novčanica vrši se u skladu sa minimalnim standardima koji su utvrđeni u Prilogu III ove odluke, koji čini njen sastavni dio.

Mašinska provjera podobnosti euro novčanica vrši se na uspješno testiranoj mašini za rukovanje euro novčanicama u skladu sa minimalnim standardima objavljenim na internet stranici Evropske centralne banke i njihovim eventualnim izmjenama.

Centralna banka može utvrditi strožije standarde od minimalnih za jedan ili više apoena ili serija euro novčanica, ako je to opravdano (npr. zbog pogoršanja kvaliteta euro novčanica u opticaju), koje objavljuje na svojoj internet stranici.

Nepodobne euro novčanice predaju se Centralnoj banci.

Član 12

Euro novčanice koje nijesu obrađene postupkom provjere podobnosti ne mogu se vraćati u opticaj, već se upućuju rukovaocu gotovinom ili Centralnoj banci na obradu radi sprovođenja postupka provjere podobnosti.

Član 13

Rukovaoci gotovinom mogu vratiti u opticaj, putem mašina kojima rukuju klijenti ili bankomata, euro novčanice čija je podobnost i autentičnost provjerena korišćenjem mašina za rukovanje euro novčanicama i koje su klasifikovane kao ispravne i podobne.

Odredbe stava 1 ovog člana ne primjenjuju se na euro novčanice koje su direktno dostavljene rukovaocu gotovinom od strane Centralne banke ili drugog rukovaoca gotovinom koji dokaže da je izvršio provjeru podobnosti i autentičnosti euro novčanica.

Član 14

Euro novčanice čija je podobnost i autentičnost provjerena ručno od strane obučениh lica zaposlenih kod rukovaoca gotovinom, a ne korišćenjem mašine za rukovanje euro novčanicama, mogu se vratiti u opticaj samo preko šaltera rukovaoca gotovinom.

Izuzetno od stava 1 ovog člana, vraćanje u opticaj euro novčanica čija je podobnost i autentičnost provjerena ručno od strane obučениh lica zaposlenih kod rukovaoca gotovinom dopuštena je korišćenjem mašina kojima rukuju klijenti ili putem bankomata, u udaljenim podružnicama rukovaoca gotovinom sa veoma malim obimom gotovinskih transakcija.

Količinu euro novčanica koje se mogu vratiti u opticaj u skladu sa odredbama stava 2 ovog člana utvrđuje Centralna banka pojedinačno za svakog rukovaoca gotovinom, a koja ne može biti veća od 1% ukupne količine euro novčanica koje rukovalac gotovinom godišnje distribuira u cjelokupnoj poslovnoj mreži putem mašina kojima rukuju klijenti ili putem bankomata.

U slučaju vanrednog događaja koji za posljedicu ima značajno umanjenje zaliha euro novčanica, obučeno lice zaposleno kod rukovaoca gotovinom može, privremeno i na osnovu pribavljene ocjene Centralne banke da se radi o vanrednom događaju, izvršiti ručnu provjeru podobnosti euro novčanica koje će se vratiti u opticaj putem mašina kojima rukuju klijenti ili putem bankomata.

Član 15

U cilju praćenja postupanja rukovaoca gotovinom u skladu sa ovom odlukom i nadgledanja kretanja gotovinskog ciklusa, Centralna banka prikuplja podatke od rukovaoca gotovinom, uključujući i elektronskim sredstvima, prije puštanja u rad mašine za rukovanje euro novčanicama.

Rukovaoci gotovinom dužni su da, polugodišnje, dostave Centralnoj banci informacije i podatke iz Priloga IV ove odluke, koji čini njen sastavni dio.

III. PROVJERA PODOBNOSTI I AUTENTIČNOSTI I VRAĆANJE U OPTICAJ EURO KOVANOG NOVCA

Član 16

Rukovaoci gotovinom dužni su da obezbijede da euro kovani novac koji su primili i koji se vraća u opticaj bude podložan proceduri provjere podobnosti i autentičnosti.

Provjera podobnosti i autentičnosti euro kovanog novca znači proces potvrđivanja da je euro kovani novac autentičan i podoban za opticaj.

Član 17

Provjera podobnosti i autentičnosti euro kovanog novca vrši se:

- 1) putem mašina za obradu euro kovanog novca koje je uspješno testirala Centralna banka, ili
- 2) ručno od strane obučenog lica zaposlenog kod rukovaoca gotovinom.

Centralna banka utvrđuje listu uspješno testiranih mašina za obradu euro kovanog novca i objavljuje je na svojoj internet stranici.

Na listu iz stava 2 ovog člana mogu se uvrstiti samo mašine za obradu euro kovanog novca koje se nalaze na listi Evropske komisije - Direktorata za ekonomska i finansijska pitanja (DG ECFIN)/Evropskog tehničkog i naučnog centra (ETSC) uspješno testiranih mašina za obradu euro kovanog novca.

Centralna banka nije odgovorna ukoliko uspješno testirana mašina za obradu euro kovanog novca ne može da klasifikuje i tretira euro kovani novac na način utvrđen ovom odlukom.

Ručnu provjeru podobnosti i autentičnosti euro kovanog novca mogu da vrše samo zaposleni kod rukovaoca gotovinom koji su pohađali obuku koju organizuje i sprovodi Centralna banka.

Član 18

Euro kovani novac čija se podobnost i autentičnost potvrdi provjerom podobnosti na način utvrđen u članu 17 ove odluke, vraća se u opticaj.

Nakon provjere autentičnosti, sumnjivi euro kovani novac rukovaoci gotovinom dostavljaju Nacionalnom centru za borbu protiv falsifikovanja.

Za tretiranje euro kovanog novca nepodobnog za opticaj Centralna banka naplaćuje naknadu, u slučajevima i u visini utvrđenim posebnim propisom.

Član 19

Centralna banka vrši provjeru dostavljenog euro kovanog novca nepodobnog za opticaj na sljedeći način:

- prijavljena količina se provjerava mjerenjem težine svake vrećice ili kutije;
- autentičnost i izgled se provjerava na osnovu uzorka najmanje 10% dostavljene količine.

Ukoliko se, nakon provjere iz stava 1 ovog člana, pojave nepravilnosti, provjerava se cijela vrećica ili kutija euro kovanog novca.

U slučaju da tretiranje euro kovanog novca predstavlja rizik po zdravlje, ili ukoliko dostavljanje ne prati adekvatne standarde pakovanja i etiketiranja, Centralna banka može odbiti prihvatanje takvog euro kovanog novca.

Član 20

Rukovaoci gotovinom dužni su da, polugodišnje, dostave Centralnoj banci najmanje informacije i podatke iz Priloga IV ove odluke, kao i podatke o:

- o vrsti i broju korišćenih mašina za obradu euro kovanog novca;
- lokaciji svake mašine za obradu euro kovanog novca;
- količini obrađenog euro kovanog novca po mašini za obradu euro kovanog novca na polugodišnjoj osnovi i po apoenima, za najmanje tri najveća apoena.

IV. TESTIRANJE MAŠINA ZA RUKOVANJE EURO NOVČANICAMA I MAŠINA ZA OBRADU EURO KOVANOG NOVCA

Član 21

Rukovaoci gotovinom su obavezni da, prije otpočinjanja upotrebe mašina za rukovanje euro novčanicama i mašina za obradu euro kovanog novca, zatraže od Centralne banke njihovo testiranje.

Član 22

Postupak testiranja mašina za rukovanje euro novčanicama i mašina za obradu euro kovanog novca od strane Centralne banke obuhvata, zavisno od vrste mašine, provjeru načina rada mašine pri kontroli količine, autentičnosti i sortiranja euro novčanicama i euro kovanog novca.

Postupak testiranja mašina za rukovanje euro novčanicama i mašina za obradu euro kovanog novca Centralna banka obavlja pomoću palete falsifikata, autentičnih podobnih i nepodobnih euro novčanicama i euro kovanog novca kojima raspolaže.

Član 23

Centralna banka sprovodi testiranje rada mašina za rukovanje euro novčanicama i mašina za obradu euro kovanog novca na osnovu zahtjeva koji podnosi rukovalac gotovinom ili ovlašćeni zastupnik ili distributer tih mašina za teritoriju Crne Gore.

Uz zahtjev iz stava 1 ovog člana, rukovalac gotovinom ili ovlašćeni zastupnik ili distributer mašina dostavlja sve relevantne podatke koji se odnose na rad mašine za rukovanje euro novčanicama ili mašine za obradu euro kovanog novca.

Centralna banka je dužna da podatke primljene na osnovu stava 2 ovog člana čuva kao poslovnu tajnu.

Član 24

Nakon sprovedenog postupka testiranja, Centralna banka izdaje potvrdu o izvršenom testiranju mašine za rukovanje euro novčanicama ili mašine za obradu euro kovanog novca, koju potpisuju lica koja su izvršila testiranje.

Potvrdu o uspješno izvršenom testiranju mašine za rukovanje euro novčanicama ili mašine za obradu euro kovanog novca Centralna banka izdaje na period od godinu dana.

Najkasnije u roku od mjesec dana prije isteka roka iz stava 2 ovog člana, rukovaoci gotovinom su dužni da Centralnoj banci dostave zahtjev za ponovno testiranje mašine za rukovanje euro novčanicama ili mašine za obradu euro kovanog novca, o čemu Centralna banka nakon uspješnog testiranja izdaje novu potvrdu.

U slučaju kada se, tokom perioda na koji je izdata potvrda iz stava 2 ovog člana, utvrdi da mašine za rukovanje euro novčanicama ili mašine za obradu euro kovanog novca ne mogu otkriti sve poznate falsifikate euro novčanica ili euro kovanog novca, rukovaoci gotovinom su dužni da Centralnoj banci dostave zahtjev za ponovno testiranje ovih mašina i prije isteka perioda iz izdate potvrde.

Mašina za rukovanje euro novčanicama ili mašina za obradu euro kovanog novca koja uspješno ne prođe ponovno testiranje, ne može se dalje upotrebljavati.

Član 25

Nakon svake nadogradnje ili ažuriranja hardvera/softvera na mašinama za rukovanje euro novčanicama ili mašinama za obradu euro kovanog novca koje su uspješno testirane, proizvođač ili ovlašteni zastupnik obavezan je da Centralnoj banci dostavi zahtjev za ponovno testiranje rada tih mašina.

Član 26

Centralna banka može naplatiti naknadu za testiranje rada mašina za rukovanje euro novčanicama i mašina za obradu euro kovanog novca, čija se visina utvrđuje posebnim propisom Centralne banke.

V. OBUKA ZA RUČNU PROVJERU PODOBNOSTI I AUTENTIČNOSTI EURO NOVČANICA I EURO KOVANOG NOVCA

Član 27

Obukom za ručnu provjeru podobnosti i autentičnosti euro novčanica i/ili euro kovanog novca vrši se osposobljavanje zaposlenih kod rukovaoca gotovinom i drugih zainteresovanih lica koji rukuju euro novčanicama i euro kovanim novcem, radi sprječavanja falsifikovanja i otkrivanja falsifikata i utvrđivanja podobnih i nepodobnih euro novčanica i euro kovanog novca (u daljem tekstu: obuka).

Član 28

Obuka se organizuje i sprovodi u skladu sa programom obuke koji donosi Centralna banka.

Obuku za ručnu provjeru podobnosti i autentičnosti euro novčanica sprovodi Nacionalni centar za analizu novčanica, a obuku za ručnu provjeru podobnosti i autentičnosti euro kovanog novca sprovodi Nacionalni centar za analizu kovanog novca.

Centralna banka organizuje obuku i sprovodi je u prostorijama Centralne banke, a izuzetno i u prostorijama rukovaoca gotovinom, na njegov zahtjev.

Centralna banka može naplatiti naknadu za obuku, čija se visina utvrđuje posebnim propisom Centralne banke.

Član 29

Za sprovođenje obuke podnosi se zahtjev Centralnoj banci.

Zahtjev iz stava 1 ovog člana podnosi rukovalac gotovinom za svoje zaposlene, a druga zainteresovana lica lično.

Član 30

Zaposlenom kod rukovaoca gotovinom koji je pohađao obuku Centralna banka izdaje uvjerenje o uspješno završenoj obuci za ručnu provjeru podobnosti i autentičnosti euro novčanica i/ili euro kovanog novca.

Uvjerenje iz stava 1 ovog člana Centralna banka izdaje na period od četiri godine.

Najkasnije u roku od mjesec dana prije isteka roka iz stava 2 ovog člana, rukovaoci gotovinom dužni su da Centralnoj banci dostave zahtjev za ponovnu obuku zaposlenih za ručnu provjeru podobnosti i autentičnosti euro novčanica i/ili euro kovanog novca.

Zaposleni kod rukovaoca gotovinom kojima je Centralna banka izdala uvjerenje iz stava 1 ovog člana dužni su da pohađaju obuku i prije isteka roka iz stava 2 ovog člana, kada Centralna banka organizuje novu obuku zbog izdavanja novih euro novčanica i euro kovanog novca, zbog pojave novih falsifikata ili u drugim slučajevima kada organizovanje ove obuke smatra cjelishodnim u cilju obezbjeđivanja sveobuhvatne i efikasne provjere podobnosti i autentičnosti euro novčanica i euro kovanog novca, o čemu obavještava rukovaoca gotovinom najkasnije 15 dana prije sprovođenja obuke.

VI. KONTROLA POSTUPANJA RUKOVALACA GOTOVINOM I MJERE

Član 31

Centralna banka vrši kontrolu postupanja rukovalaca gotovinom u skladu sa ovom odlukom.

U skladu sa stavom 1 ovog člana, Centralna banka može, sa ili bez najave, izvršiti naročito: kontrolu mašina za rukovanje euro novčanicama i mašina za obradu euro kovanog novca, u prostorijama rukovaoca gotovinom i/ili njihovih agenata, kako bi pratila rad mašina za rukovanje euro novčanicama i rad mašina za obradu euro kovanog novca, naročito sposobnost tih mašina da provjere podobnost i autentičnost euro novčanica i euro kovanog novca i da uđu u trag euro novčanicama i euro kovanom novcu za koje se sumnja da su falsifikati i euro novčanicama i euro kovanom novcu za koje nije jasno utvrđena autentičnost; provjeru procedura iz člana 5 ove odluke; provjeru postupanja sa provjerenim euro novčanicama i euro kovanim novcem; provjeru postupanja u vezi sa punjenjem bankomata, obukom zaposlenih, sumnjivim i oštećenim euro novčanicama i euro kovanim novcem i izvještavanjem Centralne banke u skladu sa ovom odlukom.

Centralna banka je ovlašćena da od rukovalaca gotovinom uzme uzorke obrađenih euro novčanica i euro kovanog novca kako bi ih provjerila u službenim prostorijama Centralne banke ili u prostorijama rukovaoca gotovinom, ukoliko za to postoje adekvatni uslovi.

Član 32

Kontrolu nad rukovaocima gotovinom vrše zaposleni u Centralnoj banci koje Centralna banka ovlasti za vršenje tih poslova (u daljem tekstu: vršioci kontrole).

Izuzetno od stava 1 ovog člana, za obavljanje pojedinih zadataka u postupku kontrole rukovalaca gotovinom Centralna banka može ovlastiti i lica koja nijesu zaposlena u Centralnoj banci.

Član 33

Rukovalac gotovinom je dužan da vršiocu kontrole omogući nesmetano vršenje kontrole, da daje obavještenja i stavlja na uvid euro novčanice i euro kovani novac, mašine za rukovanje euro novčanicama i mašine za obradu euro kovanog novca, procedure iz člana 5 ove odluke, kao i sve druge predmete i podatke koji su potrebni za vršenje kontrole.

Rukovalac gotovinom je dužan da vršiocu kontrole obezbijedi uslove neophodne za nesmetan rad i utvrđivanje činjeničnog stanja i da postupi po zahtjevu vršioca kontrole.

Član 34

Vršilac kontrole o vršenju kontrole rukovaoca gotovinom sačinjava zapisnik na licu mjesta, u kome se konstatuje zatečeno činjenično stanje koje se odnosi na predmet kontrole.

Nakon završene kontrole, vršilac kontrole i rukovalac gotovinom potpisuju zapisnik o kontroli (u daljem tekstu: zapisnik).

Ako rukovalac gotovinom odbije da potpiše zapisnik, vršilac kontrole konstatuje razloge njegovog odbijanja.

Rukovaocu gotovinom uručuje se ili dostavlja jedan primjerak originalnog zapisnika.

Za konstatovane nepravilnosti koje su u toku kontrole otklonjene, zapisnik se ne mora sačinjavati, u kom slučaju je vršilac kontrole dužan da o tome sačini službenu zabilješku.

Član 35

Izuzetno od člana 34 stav 1 ove odluke, kada zbog obima i složenosti kontrole ili njene prirode i okolnosti, nije moguće sačiniti zapisnik na licu mjesta, zapisnik se sačinjava u službenim prostorijama Centralne banke, u roku od osam radnih dana od dana izvršene kontrole.

U slučaju iz stava 1 ovog člana, Centralna banka dostavlja zapisnik rukovaocu gotovinom, koji može dostaviti Centralnoj banci primjedbe na zapisnik, u roku od pet radnih dana od dana njegovog prijema.

Centralna banka može neposredno provjeriti navode rukovaoca gotovinom sadržane u primjedbama na zapisnik i u tom slučaju sačinjava dopunu zapisnika, na koju rukovalac gotovinom može dostaviti primjedbe u roku od pet radnih dana od dana prijema dopune zapisnika.

Centralna banka, u roku od pet radnih dana od dana prijema primjedbi na zapisnik, odnosno prijema primjedbi na dopunu zapisnika, razmatra prispjele primjedbe i pisano obavještava rukovaoca gotovinom o prihvatanju, odnosno neprihvatanju datih primjedbi.

Član 36

Centralna banka, kao dio procesa kontrole, održava komunikaciju sa rukovaocima gotovinom, koja se ogleda naročito u davanju preventivnih upozorenja u cilju obezbjeđivanja poslovanja rukovalaca gotovinom u skladu sa propisima.

Član 37

Kada Centralna banka u postupku kontrole utvrdi postupanja suprotna odredbama ove odluke, može, zavisno od uticaja utvrđenih nepravilnosti na poslovanje rukovaoca gotovinom, izreći sljedeće mjere:

1. pisano upozorenje, i
2. rješenje o nalaganju mjera za otklanjanje nepravilnosti.

Mjerama iz stava 1 ovog člana Centralna banka zahtijeva od rukovaoca gotovinom da otkloni utvrđene nepravilnosti u određenom roku, a do otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, može zabraniti rukovaocu gotovinom da vrati u opticaj određene euro novčanice i euro kovani novac.

Ukoliko je postupanje suprotno odredbama ove odluke uzrokovano kvarom mašine za rukovanje euro novčanicama ili mašinom za obradu euro kovanog novca, Centralna banka može izbrisati tu mašinu sa liste iz člana 7 stav 2 ili liste iz člana 17 stav 2 ove odluke.

VII. ZAMJENA NEPODOBNIH EURO NOVČANICA I EURO KOVANOG NOVCA

Član 38

Centralna banka zamjenjuje nepodobne euro novčanice samo u slučajevima kada je prezentirano preko 55% euro novčanice.

Centralna banka može zamijeniti nepodobne euro novčanice u slučajevima kada je prezentirano manje od 55% euro novčanice, pod uslovom da podnosilac zahtjeva dokaže da je dio koji nedostaje uništen i ukoliko Centralna banka izvrši zamjenu tih novčanica kod korespondentske banke u inostranstvu.

Član 39

Za zamjenu euro novčanica na način utvrđen u članu 38 ove odluke, potrebno je:

- 1) da podnosilac zahtjeva pruži dokaz o svom identitetu, odnosno dokaz da je ovlašćeni podnosilac zahtjeva;
- 2) ukoliko postoji sumnja u autentičnost euro novčanica, podnosilac zahtjeva je dužan da, uz dokaz o identitetu, navede i porijeklo sumnjivih euro novčanica, bez obzira na iznos;
- 3) ukoliko su euro novčanice umrljane mastilom, zaprljane ili impregnirane, podnosilac zahtjeva je dužan dati pisano objašnjenje o vrsti mrlje, zaprljanja ili impregnacije;
- 4) ukoliko su euro novčanice oštećene uređajima protiv krađe, podnosilac zahtjeva je dužan da da pisanu izjavu o uzroku neutralizacije;
- 5) ukoliko su euro novčanice oštećene uređajima protiv krađe pri pokušaju ili izvršenju kaznenog djela, euro novčanice se predaju na zamjenu samo uz zahtjev lica koji je žrtva pokušaja ili izvršenja kaznenog djela ili drugog ovlašćenog lica, u kom slučaju je, uz zahtjev, potrebno dostaviti dokumentaciju o pravosnažnom okončanju postupka pred nadležnim organima;
- 6) ukoliko su euro novčanice oštećene uređajima protiv krađe i ukoliko ih prezentiraju kreditne institucije, ostali subjekti koji pružanje usluga uplate i isplate euro novčanica javnosti obavljaju kao osnovnu djelatnost, uključujući ovlašćene mjenjače, ili subjekti koji obavljaju poslove transporta i obezbjeđenja transporta euro novčanica (u daljem tekstu: profesionalni rukovaoci gotovinom), dužni su da, uz zahtjev, daju pisanu izjavu o uzroku neutralizacije, oznakama i tehničkim karakteristikama uređaja protiv krađe, licu koje prezentira oštećene euro novčanice i datumu njihovog prezentiranja;
- 7) ukoliko su euro novčanice oštećene u većim količinama zbog aktiviranja uređaja protiv krađe, moraju se dostaviti u pakovanjima od po 100 komada (plih) euro novčanica, ukoliko ispunjavaju taj uslov;
- 8) ukoliko profesionalni rukovaoci gotovinom prezentiraju, prilikom jedne ili više zamjena, oštećene euro novčanice u vrijednosti od najmanje 7.500,00 eura, dužni su da dostave dokumentaciju o porijeklu tih euro novčanica i dokaz o identitetu klijenta ili, po potrebi, dokaz o stvarnom vlasniku u skladu sa propisima o sprječavanju pranja novca, s tim da se ova obaveza primjenjuje i u slučaju sumnje da će se dostići vrijednost od 7.500,00 eura.

Centralna banka može provjeru ispunjenosti uslova iz stava 1 ovog člana izvršiti i u saradnji sa nadležnim organima ili drugim licima iz Crne Gore ili inostranstva.

Član 40

Centralna banka zamjenjuje nepodobni euro kovani novac koji je usljed opticaja, pohabanosti, korozije ili fizičkih uticaja promijenio neke od svojih karakteristika, a za koji se sa sigurnošću može ustanoviti da je originalan.

Član 41

Troškove zamjene nepodobnih euro novčanica i euro kovanog novca snosi Centralna banka.

Izuzetno, Centralna banka naplaćuje naknadu za zamjenu nepodobnih euro novčanica i euro kovanog novca u slučajevima:

- zamjene nepodobnih euro novčanica profesionalnim rukovaocima gotovinom ako su euro novčanice oštećene pogrešnom upotrebom uređaja protiv krađe;
- tretiranja i zamjene euro nepodobnog euro kovanog novca pod uslovom da se vrši tretiranje preko jednog kilograma nepodobnog euro kovanog novca po apoenima, za svaku godinu, s tim da se naknada može uvećati u slučaju kada individualna isporuka nepodobnog euro kovanog novca sadrži kovani novac tretiran hemijskim ili drugim štetnim supstancama do te mjere da se smatra da mogu izazvati zdravstveni rizik, a plaćanja naknade se mogu osloboditi pravna i fizička lica koja blisko ili redovno sarađuju sa Centralnom bankom na povlačenju iz opticaja nepodobnog i falsifikovanog euro kovanog novca i u slučajevima kada Centralna banka ocijeni da je to u javnom interesu.

Visina naknade iz stava 2 ovog člana utvrđuje se posebnim propisom Centralne banke.

Član 42

Kada Centralna banka ocijeni da se oštećene euro novčanice i euro kovani novac ne mogu zamijeniti redovnim putem nakon njegove provjere, već njihova zamjena iziskuje aktivnosti van redovnih procedura koje se sprovode u Centralnoj banci i posebne troškove, o tome obavještava podnosioca zahtjeva.

Ukoliko je saglasan, podnosilac zahtjeva daje pisanu izjavu kojom prihvata primjenu vanrednih procedura i troškove zamjene euro novčanice i euro kovanog novca.

Ukoliko podnosilac zahtjeva nije saglasan za primjenu vanrednih procedura, Centralna banka zadržava euro novčanice i euro kovani novac iz stava 1 ovog člana.

Član 43

Centralna banka neće vršiti zamjenu nepodobnih euro novčanica i euro kovanog novca u slučajevima kada:

- 1) postoji sumnja u autentičnost euro novčanica ili euro kovanog novca;
- 2) se sumnja da euro novčanice i euro kovani novac potiču iz kaznenog djela;
- 3) se na zamjenu prezentiraju euro novčanice za koje postoji sumnja da su oštećene aktiviranjem uređaja protiv krađe, a nijesu ispunjeni uslovi iz člana 39 tač. 5 i 6 ove odluke;

- 4) se radi o euro novčanicama i euro kovanom novcu sa namjernim oštećenjem (npr. probušeni novčići) ili oštećenju sa nečasnim namjerama, kao i kada se radi o bitnom gubitku težine euro kovanog novca, pri čemu se euro novčanice sa manjim oštećenjima (npr. na njima su bilješke, brojke ili kratke rečenice), po pravilu, ne smatraju namjerno oštećenim;
- 5) se sumnja da su euro novčanice i euro kovani novac zaprljane tako da predstavljaju rizik po zdravlje i bezbjednost, osim u slučaju kada podnosilac zahtjeva obezbijedi zdravstvenu ili bezbjednosnu procjenu nadležnih organa kojom se dokazuje da nema rizika po zdravlje i bezbjednost;
- 6) se radi o više euro novčanica i euro kovanog novca sa istim ili veoma sličnim oštećenjima koje su prezentirane na zamjenu od strane jednog ili više podnosilaca zahtjeva;
- 7) podnosilac zahtjeva ne može dokazati identitet, stvarno vlasništvo ili porijeklo novca, čija se zamjena zahtijeva u skladu sa članom 39 ove odluke;
- 8) se radi o većoj količini euro novčanica i euro kovanog novca za koje postoji sumnja da su unešene izvan granica Crne Gore;
- 9) se radi o većoj količini euro kovanog novca koji nije obradiv na mašinama za obradu euro kovanog novca, posjeduje oštećenja, greške ili nije prepoznatljiv;
- 10) ako je očigledno da je oštećenje nastalo neuobičajnim spoljnim uticajem i vizuelno se ne može utvrditi kojeg je apoenova novčanica ili euro kovani novac predata na zamjenu;
- 11) ako su promijenjene karakteristike zaštite euro novčanica i euro kovanog novca.

VIII. POVLAČENJE I UNIŠTAVANJE NEPODOBNIH EURO NOVČANICA I EURO KOVANOG NOVCA

Član 44

Nepodobne euro novčanice i euro kovani novac Centralna banka povlači iz opticaja.

Nepodobne euro novčanice i euro kovani novac ne smiju se vraćati u opticaj, već se uništavaju.

Uništavanjem nepodobnih euro novčanica i euro kovanog novca, u smislu ove odluke, smatra se povraćaj tih euro novčanica i euro kovanog novca korespondentskim i/ili nacionalnim centralnim bankama u inostranstvu.

IX. POSTUPANJE SA SUMNJIVIM EURO NOVČANICAMA I EURO KOVANIM NOVCEM

Član 45

Euro novčanice i euro kovani novac koji se, prilikom provjere podobnosti i autentičnosti izvršene u skladu ovom odlukom, ne potvrde kao autentični, smatraju se sumnjivim euro novčanicama i sumnjivim euro kovanim novcem.

Rukovaoci gotovinom dužni su da sumnjive primjerke euro novčanica i euro kovanog novca odmah povuku iz opticaja i da ih dostave Nacionalnom centru za borbu protiv falsfikovanja.

Sa sumnjivim primjercima euro novčanica i euro kovanog novca postupa se u skladu sa odredbama propisa kojim se uređuje postupanje sa sumnjivim primjercima euro novčanica i euro kovanog novca.

X. PRELAZNA I ZAVRŠNA ODREDBA

Član 46

Danom stupanja na snagu ove odluke prestaje da važi Odluka o provjeri podobnosti i autentičnosti i vraćanju u opticaj euro novčanica i kovanog novca ("Službeni list CG", br. 35/11, 61/18 i 122/21).

Član 47

Ova odluka stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Služenom listu Crne Gore".

SAVJET CENTRALNE BANKE CRNE GORE

O.br.0101-5825-5/2024

Podgorica, 31.07.2024. godine

PREDSJEDAVALA

G U V E R N E R K A

dr Irena Radović, s.r.

MAŠINE ZA RUKOVANJE EURO NOVČANICAMA I ZA OBRADU EURO KOVANOG NOVCA

1. Opšti tehnički zahtjevi

- 1.1. Da bi bila podobna, mašina mora biti u mogućnosti da obrađuje svežnjeve euro novčanica, klasifikujući pojedinačne euro novčanice i fizički odvajajući euro novčanice prema njihovoj klasifikaciji bez intervencije rukovaoca mašinom, prema Prilozima IIa i lib ove odluke. Sa izuzetkom mašina za obradu euro kovanog novca, mašina za rukovanje euro novčanicama treba da ima zahtijevani broj određenih izlaznih stekera i/ili ostala sredstva kako bi se osiguralo pouzdano razdvajanje obrađenih euro novčanica.
- 1.2. Mašine za rukovanje euro novčanicama treba da imaju mogućnost prilagođavanja kako bi se osiguralo da su sposobne da pouzdano otkrivaju nove falsifikate. Pored toga, mašine moraju imati mogućnost prilagođavanja kako bi se, prema potrebi, omogućilo uspostavljanje više ili manje restriktivnih standarda podobnosti sortiranja..

2. Kategorije mašina za rukovanje euro novčanicama i za obradu euro kovanog novca

Mašine za rukovanje euro novčanicama i kovanim novcem su mašine kojima rukuje klijent i mašine kojima rukuju zaposleni kod rukovaoca gotovinom.

Tabela 1

Mašine kojima rukuje klijent

A. Mašine kojima rukuje klijent gdje se deponuju euro novčanice uz praćenje klijenta		
1.	Mašine za uplatu euro novčanica (CIM)	CIM omogućavaju klijentima, koristeći karticu banke ili neko drugo sredstvo, da deponuju euro novčanice na svoj račun u banci, ali nemaju nikakvu funkciju raspodjele (isplate) euro novčanica. CIM provjeravaju autentičnost euro novčanica i omogućavaju praćenje vlasnika računa; provjere podobnosti su opcione.
2.	Mašine za recikliranje euro novčanica (CRM)	CRM omogućavaju klijentima, koristeći karticu banke ili neko drugo sredstvo, da deponuju euro novčanice na svoj račun u banci i da povlače euro novčanice sa svojih računa u banci. CRM provjeravaju autentičnost i podobnost euro novčanica i omogućavaju praćenje vlasnika računa. Kada je u pitanju povlačenje, CRM mogu da koriste ispravne i podobne euro novčanice koje su deponovali drugi korisnici u prethodnim transakcijama.

3.	Kombinovane mašine za uplatu euro novčanica (CCM)	CCM omogućavaju klijentima, koristeći karticu banke ili neko drugo sredstvo, da deponuju euro novčanice na svoj račun u banci i da povlače euro novčanice sa svojih računa u banci. CCM provjeravaju autentičnost euro novčanica i omogućavaju praćenje vlasnika računa; provjere podobnosti su opcione. Kada je u pitanju povlačenje, CCM ne mogu da koriste euro novčanice koje su deponovali drugi klijenti u prethodnim transakcijama, već samo euro novčanice kojima su CCM bili posebno napunjeni..
----	---	---

B. Mašine za isplatu euro novčanica

4.	Mašine za isplatu euro novčanica (COM)	COM su obično bankomati koji provjeravaju autentičnost i podobnost euro novčanica prije dostavljanja klijentima. COM koriste euro novčanice koje pune zaposleni kod rukovaoca gotovinom ili drugi automatizovani sistemi (npr. aparati koji koriste euro kovani novac).
----	--	---

C. Mašine za isplatu euro kovanog novca

5.	Mašine za isplatu euro kovanog novca (CDM)	CDM dozvoljava klijentima da dobiju euro kovani novac umetanjem euro novčanica. Prije isplate euro kovanog novca, CDM vrši provjeru autentičnosti euro novčanica. Ove euro novčanice se ne vraćaju u opticaj.
6.	Mašine za recikliranje euro kovanog novca (CRM)	CRM dozvoljava klijentima da polože euro kovani novac na svoj račun i da povuku euro kovani novac sa svog računa. Euro kovani novac koji nije prihvaćen kao originalan od strane mašine, biće zadržan i autentifikovan od strane mašine.

CRM mogu da se upotrebljavaju kao CIM ili CCM ako su njihovi detekcioni sistemi, softveri i druge komponente za obavljanje njihovih osnovnih funkcija isti kao kod vrste CRM mašine koja se nalazi na spisku na internet stranici ECB-a.

CCM mogu da se upotrebljavaju kao CIM ako su njihovi detekcioni sistemi, softveri i druge komponente za obavljanje njihovih osnovnih funkcija isti kao kod vrste CCM mašine koja se nalazi na spisku na internet stranici ECB-a.

Tabela 2

Mašine kojima rukuju zaposleni kod rukovaoca gotovinom

1.	Mašine za obradu euro novčanica (BPM)	BPM provjeravaju autentičnost i podobnost euro novčanica.
2.	Mašine za provjeru autentičnosti euro novčanica (BAM)	BAM provjeravaju autentičnost euro novčanica.

3.	Mašine za recikliranje uz pomoć šalterskih službenika (TARM)	TARM su mašine za recikliranje euro novčanica na kojima rade zaposleni kod rukovaoca gotovinom, a koje provjeravaju autentičnost i podobnost euro novčanica. Kada je u pitanju povlačenje, TARM mogu koristiti ispravne podobne euro novčanice koje su deponovane od strane drugih klijenata u prethodnim transakcijama. Pored toga, one pohranjuju euro novčanice na bezbjedan način i omogućavaju zaposlenima koji rukuju euro novčanicama da kreditiraju ili zaduže račun klijenta u banci.
4.	Mašine koje rade uz pomoć šalterskih službenika (TAM)	TAM su mašine kojima rukuju rukovaoci gotovinom, a koje provjeravaju autentičnost euro novčanica. Osim toga, one drže euro novčanice bezbjednim i omogućavaju rukovaocima euro novčanica da kreditiraju ili zaduže račun klijenta u banci.
5.	Mašine za obradu euro kovanog novca (CPM)	CPM provjeravaju autentičnost i podobnost euro kovanog novca

Mašine kojima rukuju zaposleni kod rukovaoca gotovinom, moraju da obrađuju novčanice u svežnjevima.

TARM i TAM mogu da se upotrebljavaju kao mašine kojima rukuju klijenti ako je vrsta mašina testirana i navedena na spisku na internet stranici ECB-a kao CRM, odnosno CIM/CCM. U tom slučaju mašinom može upravljati samo zaposleni kod rukovaoca gotovinom.

3. Vrste mašina za rukovanje euro novčanicama

Eurosistem testira različite vrste mašina za rukovanje euro novčanicama. Vrste mašina za rukovanje euro novčanicama mogu se međusobno razlikovati po posebnim sistemima za detektovanje, softveru ili ostalim komponentama za obavljanje suštinskih funkcija. To su: (a) provjera autentičnosti euro novčanica; (b) otkrivanje i odvajanje euro novčanica za koje se sumnja da su falsifikovane; (c) otkrivanje i odvajanje nepodobnih euro novčanica od podobnih euro novčanica, ukoliko je potrebno, i (d) praćenje sumnjivih euro novčanica, ukoliko je to primjenjivo.

4. Vrste mašina za obradu euro kovanog novca

Evropska komisija testira različite vrste mašina za obradu euro kovanog novca. Vrste mašina za obradu euro kovanog novca mogu se međusobno razlikovati po posebnim sistemima za detektovanje, softveru ili ostalim komponentama za obavljanje suštinskih funkcija. To su: (a) provjera autentičnosti euro kovanog novca; (b) otkrivanje i odvajanje euro kovanog novca za koji se sumnja da je falsifikat; (c) otkrivanje i odvajanje nepodobnog euro kovanog novca od podobnog euro kovanog novca, ukoliko je primjenjivo, i (d) praćenje sumnjivog euro kovanog novca, ukoliko je to primjenjivo.

**KLASIFIKACIJA I TRETIRANJE EURO NOVČANICA
KORISTEĆI MAŠINE ZA RUKOVANJE EURO NOVČANICAMA KOJIMA RUKUJE KLIJENT**

Euro novčanice se klasifikuju u jednu od sljedećih kategorija i fizički se odvajaju prema kategorijama. Mašine koje ne provjeravaju podobnost euro novčanica ne treba da razlikuju kategorije euro novčanica 4a i 4b.

Tabela 1

**Klasifikacija i tretiranje euro novčanica koristeći mašine za rukovanje euro novčanicama
u kojima se gotovina deponuje uz praćenje klijenta**

	Kategorija	Karakteristike	Postupak
1	Objekti koji nijesu prepoznati kao euro novčanice	Nijesu prepoznati kao euro novčanice zbog jednog od sljedećih razloga: <ul style="list-style-type: none"> - euro novčanice koje mašina ne podržava, - nisu novčanice eura, - predmeti slični euro novčanicama, - pogrešna slika ili format, - nedostaju veći savijeni ugao (uglovi) ili dio (djelovi), - greška u punjenju ili prenosu mašine. 	Vratiti klijentu koristeći mašinu
2	Sumnja da su euro novčanice falsifikovane	Slika i format su prepoznati, ali jedna ili više karakteristika autentičnosti koje se provjeravaju mašinom nijesu detektovane ili su jasno van tolerancije	Povući iz opticaja Trebalo odmah predati Nacionalnom centru za borbu protiv falsifikovanja radi provjere autentičnosti, zajedno sa informacijama u vezi sa vlasnikom računa, najkasnije tri radna dana nakon ubacivanja u mašinu. Ne mogu se knjižiti u korist vlasnika računa.
3	Euro novčanice koje nijesu jasno verifikovane	Slika i format su prepoznati, sve karakteristike autentičnosti koje se provjeravaju mašinom nijesu prepoznate zbog kvaliteta i/ili odstupanja u toleranciji. U većini slučajeva su to nepodobne euro novčanice.	Povući iz opticaja. Euro novčanice se obrađuju posebno i predaju se Nacionalnom centru za borbu protiv falsifikovanja radi provjere autentičnosti, najkasnije tri radna dana nakon ubacivanja u mašinu. Informacije o vlasniku računa čuvaju se osam nedjelja nakon što je mašina otkrila euro novčanice. Ove informacije su dostupne na zahtjev Centralnoj banci. Kao alternativa, u dogovoru sa Centralnom bankom, informacije koje omogućavaju praćenje vlasnika računa mogu se predati Centralnoj banci zajedno sa euro novčanicama. Mogu se knjižiti u korist vlasnika računa.

4a	Euro novčanice koje su identifikovane kao ispravne i podobne	Sve obavljene provjere podobnosti i autentičnosti koristeći mašinu dale su pozitivne rezultate	Mogu se koristiti za ponovni opticaj. Knjižiti u korist vlasnika računa.
4b	Euro novčanice koje su identifikovane kao ispravne i nepodobne	Sve obavljene provjere autentičnosti koristeći mašinu dale su pozitivne rezultate. Najmanje jedna provjera kriterijuma podobnosti dala je negativan rezultat.	Ne mogu se koristiti za ponovni opticaj već ih treba vratiti Centralnoj banci. Knjižiti u korist vlasnika računa.

Posebna pravila u vezi sa tabelom 1:

1. Mašina klijentu ne vraća euro novčanice kategorija 2 i 3 ako ima mogućnost da se poništi transakcija deponovanja. Zadržavanje navedenih euro novčanica kada je transakcija poništena može da se obavi tako da se čuvaju u dijelu za privremeno čuvanje u mašini.
2. Euro novčanice kategorije 3 ne mogu da se fizički odvoje od euro novčanica kategorije 4 a ili 4b. Ako se ni na koji način ne mogu odvojiti, i dalje se primjenjuju rok za predaju Centralnoj banci pomiješanih euro novčanica kategorija 3, 4a i 4b i zahtjevi praćenja klijenata za euro novčanice kategorije 3 kako je utvrđeno za kategoriju 3.
3. Ako su pomiješane s novčanicama kategorije 4a ili 4b, euro novčanice kategorije 3. mogu se takođe ponovo obraditi na svakoj mašini za rukovanje novčanicama koja je uspješno testirana. Te novčanice se onda tretiraju kao novčanice koje je klasifikovala druga mašina za rukovanje novčanica, pri čemu treba zadržati trag originalne kategorije 3. novčanica ka originalnom vlasniku računa u slučaju da su ove novčanice odbačene od strane druge mašine kao novčanice koje nisu jasno autentifikovane.

Tabela 2

Klasifikacija i tretiranje euro novčanica koristeći COM mašine

	Kategorija	Svojstva	Postupak
1.	Objekti koji nisu prepoznati kao euro novčanice	Nijesu prepoznati kao euro novčanice zbog jednog od sljedećih razloga: <ul style="list-style-type: none"> - euro novčanice koje mašina ne podržava, - nisu euro novčanice - predmeti slični euro novčanicama, - pogrešna slika ili format, - veći savijeni ugao (uglovi) ili dio (djelovi) nedostaju, - greška u punjenju ili prenosu mašine. 	Ne mogu biti isplaćeni klijentima
2.	Sumnja na falsifikat euro novčanica	Slika i format prepoznati, ali jedna ili više karakteristika autentičnosti koje se provjeravaju mašinom nijesu detektovane ili su jasno izvan tolerancije	Ne mogu biti isplaćene klijentima Predaju se Nacionalnom centru za borbu protiv falsifikovanja na provjeru autentičnosti bez odlaganja, a najkasnije tri radna dana nakon što je mašina otkrila sumnjivi novac, zajedno sa informacijama o vlasniku računa, ako su raspoložive.

3.	Euro novčanice čija autentičnost nije jasno provjerena	Slika i format prepoznati, ali sve karakteristike autentičnosti koje se provjeravaju mašinom nijesu prepoznate zbog kvaliteta i/ili odstupanja u toleranciji. U većini slučajeva su to nepodobne euro novčanice	Ne mogu biti isplaćene klijentima Euro novčanice se bez odlaganja predaju Centralnoj banci na provjeru autentičnosti najkasnije tri radna dana nakon polaganja u uređaj
4a	Euro novčanice koje su identifikovane kao ispravne i podobne	Sve obavljene provjere autentičnosti i podobnosti koristeći mašinu dale su pozitivne rezultate	Mogu se isplatiti klijentima
4b	Euro novčanice koje su identifikovane kao ispravne i nepodobne	Sve obavljene provjere autentičnosti koristeći mašinu dale su pozitivne rezultate. Najmanje jedan provjereni kriterijum podobnosti dao je negativan rezultat.	Ne mogu biti isplaćene klijentima, već se vraćaju Centralnoj banci.

Posebna pravila u vezi sa tabelom 2:

1. Euro novčanice kategorija 1, 2 i 3 ne mogu da se fizički odvoje. Ako su pomiješane, euro novčanice sve tri kategorije tretiraju se kao euro novčanice kategorije 2. Ako je moguće da se euro novčanice kategorija 1, 2 i 3 odvoje u nekom drugom uređaju za obradu novčanica ili, ako je Centralna banka sa tim saglasna, to mogu da urade obučeni zaposleni, i tada se one tretiraju u skladu sa tabelom 2.
2. Euro novčanice kategorije 3 ne treba da se fizički odvoje od euro novčanica kategorije 4a i 4b. Ako ih je nemoguće fizički razdvojiti, i dalje se primjenjuje rok za predaju pomiješanih euro novčanica kategorija 3, 4a i 4b Centralnoj banci kao što je utvrđeno za kategoriju 3.
3. Euro novčanice kategorije 3, ako su pomiješane s euro novčanicama kategorije 4a ili 4b, mogu se ponovno obraditi na svakoj mašini za rukovanje euro novčanicama koja je uspješno testirana. Takve novčanice se smatraju euro novčanicama koje je klasifikovala druga mašina za rukovanje euro novčanica.

Tabela 3

Klasifikacija i postupanje s euro novčanicama od strane uređaja za isplatu euro kovanog novca (CDM)

CDM mora da provjeri euro novčanice koje su primili radi provjere autentičnosti i da zadrži one za koje se sumnja da su falsifikati, ali ih ne mora fizički odvajati prema kategorijama.

Euro novčanice za koje se sumnja da su falsifikat predaju se Nacionalnom centru za borbu protiv falsifikovanja radi provjere autentičnosti bez odlaganja, najkasnije tri radna dana nakon otkrivanja u mašini, zajedno s informacijama o vlasniku računa, ako su raspoložive.

Alternativno, euro novčanice koje je primila CDM mogu se ponovno obraditi na bilo kojoj mašini za rukovanje euro novčanicama koja je uspješno testirana i potom se klasifikovati u skladu sa rezultatima te mašine. Informacije o vlasniku računa euro novčanica koje su klasifikovane u kategoriju 2 ili kategoriju 3 tokom ponovne obrade, zadržavaju se ako su raspoložive.

**KLASIFIKACIJA I TRETIRANJE EURO NOVČANICA KORISTEĆI
MAŠINE ZA RUKOVANJE EURO NOVČANICAMA KOJIMA RUKUJE ZAPOSLENI**

Euro novčanice su klasifikovane u jednu od sljedećih kategorija definisanih u Tabeli 1. Kategorije euro novčanica treba da se fizički odvoje od kategorija 1, 2 ili 3. Mašine koje ne provjeravaju podobnost euro novčanica ne treba da prave razliku između kategorija 4a i 4b.

Tabela 1

**Klasifikacija i tretiranje euro novčanica koristeći mašine za rukovanje euro novčanicama
kojima rukuje zaposleni**

	Kategorija	Svojstva	Postupak
1.	Predmeti koji nijesu prepoznati kao euro novčanice	(i) Nijesu prepoznati kao euro novčanice zbog jednog od sljedećih razloga: - Mašina ne podržava euro novčanice - nijesu euro novčanice, - predmeti slični euro novčanicama, - pogrešna slika ili format, - veći savijeni ugao (uglovi) ili dio (djelovi) nedostaju, - greška u punjenju ili prenosu mašine.	Mašina vraća euro novčanice radi dalje ocjene i tretiranja. Nakon vizuelne ocjene od strane zaposlenog, rukovalac novcem ih vraća klijentu.
2.	Sumnja na falsifikat euro novčanica	Prepoznati su slika i format, ali jedna ili više karakteristika autentičnosti koje se provjeravaju mašinom nijesu detektovane ili su vidljivo van tolerancije.	Mašina vraća euro novčanice radi dalje ocjene i tretiranja. Trebaju ih posebno obraditi i odmah predati Nacionalnom centru za borbu protiv falsifikovanja radi konačne provjere podobnosti, najkasnije tri radna dana nakon obrade u mašini.
3.	Euro novčanice koje nijesu jasno verifikovane	Prepoznati su slika i format, ali sve karakteristike autentičnosti koje se provjeravaju mašinom nijesu prepoznate zbog kvaliteta i/ili odstupanja u toleranciji. U većini slučajeva su to nepodobne euro novčanice.	
4a.	Euro novčanice koje su identifikovane kao ispravne i podobne	Sve obavljene provjere autentičnosti i podobnosti koristeći mašinu dale su pozitivne rezultate.	Mogu se vratiti u optičaj. Knjižiti u korist vlasnika računa.
4b.	Euro novčanice koje su identifikovane kao ispravne i nepodobne	Sve obavljene provjere autentičnosti koristeći mašinu dale su pozitivne rezultate. Najmanje jedna provjera kriterijuma podobnosti dala je negativan rezultat.	Ne može se vratiti u optičaj, već se vraćaju Centralnoj banci. Knjižiti u korist vlasnika računa.

Posebno pravilo u vezi sa Tabelom 1:

Ukoliko euro novčanice iz kategorija 2 i 3 može fizički odvojiti sama mašina ili neka druga mašina za tretiranje euro novčanica ili, ukoliko je Centralna banka saglasna, obučeni zaposleni, onda se Centralnoj banci euro novčanice iz kategorije 3 mogu dostavljati zajedno sa novčanicama iz kategorije 4b. U tom slučaju, vremensko ograničenje za tretiranje kategorije 2 euro novčanica do Nacionalnog centra za borbu protiv falsifikovanja i mješovitih kategorija 3 i 4b euro novčanica do Centralne banke, primjenjuje se kako je definisano u tabeli.

Pravila za posebnu specifikaciju i sortiranje za neke mašine kojima rukuju zaposleni

1. BPM klasifikuju i fizički sortiraju euro novčanice u kategorije 1, 2 i 3 u jedan ili više izlaznih stekera a novčanice iz kategorije 4a i 4b u dva posebna izlazna stekera kako je definisano u ovom Prilogu IIb, za koje su potrebna bar 3 izlazna stekera da bi se izbjegla intervencija rukovaoca mašinom.
2. Međutim, BPM sa samo 2 izlazna stekera mogu klasifikovati i sortirati euro novčanice ukoliko se ispune sljedeći uslovi:
  - (a) Provjere autentičnosti i podobnosti se obavljaju u istoj rundi. U ovoj rundi, bilo koje euro novčanice iz kategorije 4a moraju se sortirati u jedan stacionarni izlazni steker, dok se euro novčanice iz ostalih kategorija moraju sortirati u posebni stacionarni izlazni steker koji nema nikakav fizički kontakt sa bilo kojom kategorijom euro novčanica 4a.
  - (b) Ukoliko se euro novčanica iz kategorije 1, 2 ili 3 identifikuje kao prisutna u drugom izlaznom stekeru, rukovalac mašinom mora ponovo pokrenuti provjeru euro novčanica iz drugog izlaznog stekera. Tokom druge runde, euro novčanice iz kategorije 1, 2 ili 3 moraju da se odvoje od iz kategorije euro novčanica 4a sortiranjem prvih u određeni izlazni steker i tretiraju kako je navedeno u tabeli gore. Pošto mašina ne može fizički razdvojiti novčanice iz kategorije 1, 2 ili 3 u različite izlazne stekere, one se sve moraju smatrati i tretirati kao euro novčanice iz kategorije 2.
3. BAM klasifikuju i fizički sortiraju euro novčanice u kategorije 1, 2 ili 3 u jedan izlazni steker i euro novčanice iz kategorije 4a i 4b u drugi izlazni steker, za koje su neophodna najmanje 2 određena stekera da bi se izbjegla intervencija rukovaoca mašine.
4. I BAM sa samo jednim izlaznim stekerom mogu klasifikovati i sortirati euro novčanice ukoliko se ispune sljedeći uslovi:
  - (a) Svaki put kada se završi obrada euro novčanica iz kategorije 1, 2 ili 3, mašina mora odmah zaustaviti obradu i zadržati takve euro novčanice u poziciji koja izbjegava bilo kakav fizički kontakt sa euro novčanicama kojima je provjerena autentičnost.
  - (b) Rezultat provjere autentičnosti mora se prikazati na displeju za svaku pojedinačnu euro novčanicu iz kategorije 1, 2 ili 3. Pošto mašina ne može fizički razdvojiti novčanice iz kategorije 1, 2 ili 3 u različite izlazne stekere, one se sve moraju smatrati i tretirati kao euro novčanice iz kategorije 2.
  - (c) Mašina mora provjeriti prisustvo euro novčanica kategorije 1, 2 ili 3 kada prestane da obrađuje, a obrada se može nastaviti samo nakon što rukovalac mašinom fizički ukloni euro novčanice iz kategorije 1, 2 ili 3.
  - (d) Za svako zaustavljanje načina obrade najviše jedna kategorija euro novčanica iz kategorije 1, 2 ili 3 može biti dostupna rukovaocu mašinom.

MINIMALNI STANDARDI ZA RUČNU PROVJERU PODOBNOSTI EURO NOVČANICA

Ovim prilogom utvrđuju se minimalni standardi za ručnu provjeru podobnosti euro novčanica od strane zaposlenih koji su prošli obuku.

Tokom provjere podobnosti, euro novčanice sa bilo kakvim oštećenjem datim u narednoj tabeli ili sa jasno vidljivim nedostatkom u jednoj od vizuelnih provjera podobnosti, smatraju se nepodobnim. Međutim, presavijene euro novčanice i euro novčanice sa savijenim uglovima mogu se popraviti ručnim ispravljanjem gdje je to moguće. Provjere podobnosti se obavljaju vizuelnom provjerom pojedinačnih euro novčanica i ne zahtijevaju upotrebu bilo kojeg uređaja.

Spisak kriterijuma za sortiranje tokom ručne provjere podobnosti

Karakteristika		Opis
1.	Prljivština	Prljivština jasno raspodijeljena na cjelokupnoj euro novčanici
2.	Mrlja	Jasno vidljiva koncentracija prljivštine na jednom mjestu
3.	Grafiti	Jasno vidljiva dodata slika ili napisana riječ ili označena na bilo koji način na euro novčanici
4.	Uklonjeno mastilo	Jasno vidljiv nedostatak mastila na dijelu ili na cijeloj euro novčanici, npr. isprana euro novčanica
5.	Pocijepana	Euro novčanica sa najmanje jednim pocijepanim uglom
6.	Rupa	Euro novčanica sa najmanje jednom vidljivom rupom
7.	Unakažena	Euro novčanica sa dijelom/djelovima koji nedostaju makar na jednoj strani tokom makar jedne ivice (nasuprot rupama), npr. ugao koji nedostaje
8.	Popravljena	Djelovi jedne ili više euro novčanica spojeni selotejpom, ljepilom ili nečim drugim
9.	Izgužvana	Euro novčanica sa višestrukim savijanjem što značajno utiče na vizuelni izgled
10.	Istanjena	Euro novčanica sa slabostima u strukturi koje rezultiraju označenim nedostatkom čvrstine
11.	Savijena euro novčanica	Euro novčanica koja je savijena, uključujući euro novčanice koje se ne mogu savijati
12.	Savijeni ugao euro novčanice	Euro novčanica sa najmanje jednim jasno vidljivim uglom

PRIKUPLJANJE PODATAKA OD RUKOVALACA GOTOVINOM**1. Ciljevi**

Ciljevi prikupljanja podataka su omogućavanje Centralnoj banci i ECB-u da prate odgovarajuće aktivnosti rukovaoca gotovinom i da nadziru razvoj u ciklusu gotovine.

2. Opšti principi

2.1 Podaci o mašinama za rukovanje euro novčanicama i mašinama za obradu euro kovanog novca dostavljaju se kada se mašine koriste u skladu sa odredbama ove odluke. Uređaji za isplatu kovanog novca (CDM) izuzeti su iz obaveza izvještavanja.

2.2 Rukovaoci gotovinom redovno dostavljaju Centralnoj banci :

- informacije o posebnim organizacionim cjelinama rukovaoca gotovinom, kao što su podružnice, i
- informacije o mašinama za rukovanje euro novčanicama, za obradu euro kovanog novca i bankomatima.

2.3 Pored toga, rukovaoci gotovinom koji vraćaju u opticaj euro novčanice i kovani novac preko mašina za rukovanje euro novčanicama, kovanim novcem i bankomata, redovno dostavljaju Centralnoj banci:

- informaciju o obimu gotovinskog poslovanja (broj obrađenih euro novčanica i kovanog novca) koristeći mašine za rukovanje euro novčanicama, kovanim novcem i bankomata,
- informacije o udaljenim podružnicama kreditnih institucija sa niskim nivoom gotovinskog poslovanja gdje se provjere podobnosti sprovode ručno.

3. Vrsta podataka i zahtjevi za izvještavanjem

3.1 U zavisnosti od prirode, prikupljeni podaci se dijele na glavne podatke i operativne podatke.

Glavni podaci

3.2 Glavni podaci obuhvataju informacije o: (a) pojedinačnim rukovaocima gotovinom i njihovim mašinama za rukovanje euro novčanicama, kovanim novcem i bankomatima koji su u funkciji, i (b) udaljenim podružnicama kreditnih i finansijskih institucija.

3.3 Glavni podaci se dostavljaju Centralnoj banci na datum početka primjene ove odluke, i nakon toga svakih šest mjeseci. Podaci navedeni u obrascu datom u Dodatku 1 moraju se dostaviti, iako Centralna banka može zahtijevati da se dostavljaju u drugačijem formatu.

- 3.4 Centralna banka može odlučiti, u svrhu praćenja, da prikuplja podatke na lokalnom nivou, kao što su podružnice.
- 3.5 Centralna banka može zahtijevati od rukovaoca gotovinom da navedu CRM mašine koje se koriste kao kombinovane CCM odnosno CIM mašine, kao i CCM koje se koriste kao CIM.
- 3.6 Podaci o udaljenim podružnicama navedenim u obrascu datom u Dodatku 3 ovog priloga moraju se dostaviti, s tim da Centralna banka može zahtijevati njihovo dostavljanje i u drugačijem obliku.

Operativni podaci

- 3.7 Podaci koji potiču od obrade i vraćanja u opticaj euro novčanica i kovanog novca od strane rukovaoca gotovinom smatraju se operativnim podacima.
- 3.8 Centralna banka može donijeti odluku da oslobodi rukovaoce gotovinom od obaveze izvještavanja o operativnim podacima ukoliko je broj euro novčanica koji oni vraćaju u opticaj kroz bankomate niži od praga koji definiše Centralna banka.
- 3.9 Podaci se dostavljaju Centralnoj banci polugodišnje, i to najkasnije dva mjeseca nakon završetka izvještajnog perioda za koji se podnose, tj. na kraju februara i na kraju avgusta. Podaci se dostavljaju na obrascu datom u Dodatku 2 ovog priloga.
- 3.10 Podatke dostavljaju rukovaoci gotovinom koji fizički rukuju euro novčanicama i kovanim novcem. Ukoliko je rukovalac gotovinom povjerio provjeru podobnosti i autentičnosti drugom pravnom licu, podatke dostavlja pravno lice kome je provjera podobnosti i autentičnosti povjerena.
- 3.11 Rukovaoci gotovinom dostavljaju podatke u vezi sa brojem komada (obim), agregatno na nacionalnom nivou, i prema apoenskoj strukturi euro novčanica i kovanog novca. Struktura po serijama novčanica nije potrebna. Za udaljene podružnice kreditnih institucija operativni podaci se posebno dostavljaju.
- 3.12 Centralna banka može odlučiti, u svrhu praćenja, da prikuplja podatke na lokalnom nivou, kao što su podružnice.
- 3.13 Od rukovaoca gotovinom, koji su provjeru podobnosti i autentičnosti povjerili drugom pravnom licu, Centralna banka može zahtijevati dostavljanje detaljnih informacija o tom pravnom licu, uključujući i ugovor o povjeravanju usluga provjera podobnosti i autentičnosti.
- 3.14 Podaci o udaljenim podružnicama koji su navedeni u obrascu iz Dodatka 3 ovog priloga moraju se dostaviti, s tim da Centralna banka može zahtijevati njihovo dostavljanje i u drugačijem obliku i može usaglasiti sa rukovaocima gotovine da prikupljaju detaljnije podatke.

4. Povjerljivost i objavljivanje podataka

4.1 Glavni podaci i operativni podaci se smatraju povjerljivim.

4.2 Centralna banka može odlučiti da objavi izvještaje ili statistiku koristeći podatke dobijene na osnovu ovog priloga. Svako objavljivanje mora biti na zbirnom nivou, odnosno na takav način da se ne može otkriti podatak pojedinačnih izvještajnih jedinica.

DODATAK 1

OBRAZAC ZA IZVJEŠTAVANJE

Glavni podaci

Ove informacije dostavljaju se: Centralnoj banci Crne Gore, Trezoru, nacionalnim centrima

1. Informacije o rukovaocu gotovinom

Naziv rukovaoca gotovinom:

Adresa sjedišta:

Poštanski broj:

Grad:

Ulica:

Vrsta preduzeća:

- Kreditna institucija
- Ovlašćeni mjenjač
- Prevoznik euro novčanica i kovanog novca koja nije platna institucija
- Trgovac
- Kazino
- Ostalo, uključujući platne institucije koje ne pripadaju nekoj od kategorija gore

Kontakt lica:

Ime/prezime:

Brojevi telefona:

Brojevi faksa:

E-mail adrese:

Partner kojem su povjerene usluge (ukoliko je primjenljivo)

Naziv:

Adresa:

Poštanski broj:

Grad:

2. Mašine kojima rukuje klijent

Kategorija mašine	Identifikacioni broj (*)	Proizvođač (*)	Naziv mašine (*)	Identifikacija (*) (sistem detekcije/verzije softvera)	Ukupan broj u funkciji
CIM					
CRM					
CCM					
COM					

(*) Ova polja se popunjavaju na osnovu odgovarajućih stavki sa websajta ECB-a.

3. Mašine kojima rukuju zaposleni

Kategorija mašine	Identifikacioni broj (*)	Proizvođač (*)	Naziv mašine (*)	Identifikacija (*) (sistem detekcije/verzije softvera)	Ukupan broj u funkciji
BPM					
BAM					
TARM					
TAM					
CPM					

(*) Ova polja se popunjavaju na osnovu odgovarajućih stavki sa websajta ECB-a i DG ECFIN-a.

4. Aparati za gotovinu koji nosu uključeni u tabelu mašina kojima rukuju klijenti

	Ukupan broj u funkciji
ATM	
Scot	
Ostali	

DODATAK 2

OBRAZAC ZA IZVJEŠTAVANJE

Operativni podaci

1. Informacije o rukovaocu gotovinom

Naziv rukovaoca gotovinom	
Izveštajni period	

2. Podaci

Dostavite zbirne podatke na nacionalnom ili regionalnom nivou, na osnovu odluke Centralne banke – isključujući udaljene podružnice.

	Ukupan broj obrađenih euro novčanica	Euro novčanice sortirane kao nepodobne	Euro novčanice vraćen u opticaj
EUR 5			
EUR 10			
EUR 20			
EUR 50			
EUR 100			
EUR 200			
EUR 500			

U gore navedenoj tabeli, kolona s naslovom „Ukupan broj obrađenih euro novčanica“ mora da sadrži ukupan broj euro novčanica čija je autentičnost i podobnost provjerena na mašinama za rukovanje novčanicama, tj. mašinama za recikliranje euro novčanica (CRM), mašinama za isplatu (COM), mašinama za recikliranje uz pomoć šalterskih službenika (TARM) i mašinama za obradu novčanica (BPM), te kombinovanim mašinama za uplatu i isplatu (CCM) sa neobaveznom provjerom podobnosti. U ove podatke ne uključuju se sljedeće euro novčanice: (a) euro novčanice čija se provjera autentičnosti i podobnosti obavlja ručno, npr. operacije preko šaltera ili poslovanje pozadinske kancelarije; (b) euro novčanice čija je autentičnost provjerena, ali čija podobnost nije provjerena na mašinama za rukovanje euro novčanicama, npr. euro novčanice čija je autentičnost provjerena na uplatnim uređajima, kombinovanim uplatnim uređajima (bez provjere podobnosti), uplatno-isplatnim blagajnama i uređajima za provjeru autentičnosti novčanica.

Kolona s naslovom „Euro novčanice sortirane kao nepodobne“ je podskup ukupnog broja obrađenih euro novčanica i treba da sadrži broj euro novčanica koje su mašine klasifikovale kao originalne i nepodobne (tj. kategorija 4b). Ova stavka podataka odnosi na CRM, COM, TARM i BPM mašine za recikliranje euro novčanica, kao i na CCM sa neobaveznom provjerom podobnosti.

Kolona s naslovom „Euro novčanice vraćene u opticaj“ je podskup ukupnog broja obrađenih euro novčanica i:

- a) Za CRM, COM, and TARM mašine, treba da sadrži broj novčanica koje su uređaji klasificirali kao originalne i podobne (tj. kategorija 4a) i koje su isplaćene klijentima kako je određeno na osnovu statistike mašine;
- b) Za BPM i CCMs mašine sa opcionom provjerom podobnosti treba da sadrži broj novčanica koje su klasifikovane kao originalne i podobne (tj. kategorija 4a) od strane mašina i nisu vraćene Centralnoj banci, već zadržane sa namjerom ponovnog vraćanja u platni promet.

Broj euro novčanica distribuiranih preko mašina kojima rukuje klijent i bankomata	
---	--

Ukoliko Centralna banka prihvati izuzetak za udaljene podružnice definisane članom 14 stav 2 ove odluke, ovi podaci su obavezni za kreditne institucije. Kreditne institucije moraju konsultovati Centralnu banku da utvrde da li se ovi podaci moraju izvještavati.

	Ukupan broj obrađenog euro kovanog novca	Euro kovani novac sortiran kao nepodoban	Euro kovani novac vraćen u opticaj *
EUR 0.01			
EUR 0.02			
EUR 0.05			
EUR 0.10			
EUR 0.20			
EUR 0.50			
EUR 1			
EUR 2			

U gore navedenoj tabeli, kolona s naslovom „Ukupan broj obrađenog euro kovanog novca“ mora da sadrži ukupan broj kovanog novca čija je autentičnost i podobnost provjerena na mašinama za obradu kovanog novca, tj. CPM.

Kolona s naslovom „Euro kovani novac sortiran kao nepodoban“ je podskup ukupnog broja obrađenog euro kovanog novca i treba da sadrži broj kovanica koje su CPM uređaji klasifikovali kao nepodobne i sumnjive.

Kolona s naslovom „Euro kovani novac vraćen u opticaj“ je podskup ukupnog broja obrađenih euro kovanica koje su vraćene u opticaj.

* Ukoliko Centralna banka tako odluči, ne obuhvata se euro kovani novac koji se vraća Centralnoj banci.

DODATAK 3

UDALJENE PODRUŽNICE KREDITNIH INSTITUCIJA

Ove informacije dostavljaju samo kreditne institucije koje imaju udaljene podružnice kako je definisano članom 14 stav 2 ove odluke.

1. Informacije o kreditnoj instituciji

Naziv kreditne institucije	
Izveštajni period	

2. Podaci

Naziv udaljene podružnice	Adresa	Broj euro novčanica distribuiranih preko mašina kojima rukuje klijent i bankomata